

משקט מתוח למלחמה אזרית

ד"ר בועז גנור

מתבסס על מאמר שפורסם לראשונה [בידיעות אחרונות](#).

מאז החלטתה של ישראל להתנתק חד צדדית מרצועת עזה בשנת 2005 התנפצה התקווה כי ההתנתקות תוביל לשיפור במצבה המדיני-ביטחוני של ישראל. באמצעות מערכת מנהרות שחפרו הפלסטינים בגבול מצרים והרצועה, הפך החמאס את רצועת עזה לקסרקטין צבאי אסלאמי פונדמנטליסטי במסגרתו העניק החמאס חסות לארגוני טרור ג'יהאדיסטיים לוקאליים וגלובאליים. על הקשר שבין ארגונים פלסטיניים אלה לארגון אל-קאעדה, יעיד יותר מכל המכתב שנמצא בפשיטה לביתו של אוסמה בן לאדן בפקיסטאן בשנת 2011, שנשלח על-ידי צבא האסלאם בשנת 2006 לחכם דת ופעיל בכיר בארגון ובו הוצגו שאלות בנושא מימונו.

המאמץ שהשקיעו הפלסטיניים בפיתוח יכולות של ירי תלול מסלול לעבר ישראל והמערכה שניהלו לפגיעה בלגיטימציה של ישראל, הפכה את ישראל שלאחר ההתנתקות, מוגבלת ביכולת הסיכול הפרואקטיבי וללא אפשרות להעניק הגנה מוחלטת לעורף. מספר האזרחים הישראלים הנמצאים תחת איום מיידי ומתמיד של ירי תלול מסלול מהרצועה גדל בהתמדה מעשרות אלפי התושבים המתגוררים ביישובי עוטף עזה ועד ללמעלה ממיליון אזרחים מדרום לתל אביב.

כמי ששולט על רצועת עזה, החמאס אחראי גם לפעילותם של ארגוני טרור אחרים הפועלים שם. אולם, בדומה למדיניותו של ערפאת בשנות התשעים, החמאס דורש מהם ציות, אולם נמנע מעימות ישיר איתם או מפירוק נשקם. כך באמצעות פעילות הארגונים מתוך רצועת עזה ומסיני, יכול החמאס לשמר את העימות הצבאי המוגבל עם ישראל מבלי לשאת באחריות. בדומה לערפאת בזמנו, מנסה החמאס "לרכב על הנמר" על בסיס העיקרון ש"אויבו של אויבי הוא ידידי", הנחה שהוכחה כמוטעית ומסוכנת. ארגונים אלה הרואים עצמם כחלק מהג'יהאד הגלובאלי

מתייחסים לחמאס כתנועה שאיבדה את דרכה, וקוראים תגר על סמכותה ועל שלטונה ברצועת עזה. אמנם רוב הזמן ארגוני הג'יהאד הגלובאלי ברצועה שומרים על מאזן הרתעה עם החמאס, אולם כאשר הם מחליטים להפר את הנחיות החמאס ולבצע פיגועים בישראל, הם עלולים לדרדר את האזור כולו.

למרות שעל פניו, השחקנים המרכזיים בזירה המזרח-תיכונית - ישראל, מצרים, ירדן, הרשות הפלסטינית והחמאס, אינם מעוניינים כעת בהסלמה, ניתוח מערך האינטרסים והיכולות של השחקנים השונים בזירה והתהליכים ההיסטוריים והפוליטיים המתרחשים באזור, מצביעים על כך שההתדרדרות הצבאית הינה כמעט דטרמיניסטית. העובדה כי ארגוני הג'יהאד הלוקאלי והגלובאלי היונקים את תורתם מאל-קאעדה ואיראן הם שאוחזים את הנפץ שעלול להפעיל שרשרת פיצוץ שתגיע את האזור כולו, צריכה להדיר שינה מעיני כל המעורבים.

במצב הנפיץ שבו נמצא המזרח התיכון ככלל וגבולה הדרומי של ישראל בפרט, המרחק בין שקט מתוח למלחמה אזורית עלול להיות המרחק שגומע טיל קסאם בודד מכן השיגור שלו בסיני או בעזה ועד למקום נפילתו במרכז הומה אדם בישראל. במקרה של מספר נפגעים רב, תמצא ישראל את עצמה מחויבת לפעולה צבאית מאסיבית נגד יעדי החמאס ברצועת עזה. פעולה שתשקף בחומרתה את הפרופורציה של הנזק שנגרם לישראל ושסביר להניח תגרום לחמאס לשגר כמות גדולה של טילים לעומק שטחה של ישראל. זה יאלץ את ישראל לבצע פעילות קרקעית נרחבת ברצועת עזה, ומכאן הדרך למלחמה אזורית הינה קצרה מתמיד.

לפיכך, על ישראל לעשות שימוש מושכל בכל מנופי ההשפעה והלחץ על החמאס על מנת לוודא שהנהגתה תנקוט במדיניות אחראית ותימנע מהרפתקה צבאית מסוכנת. במסגרת זו, יש לרתום את המעצמות ולהשתמש בהשפעתן להבטחת היציבות הביטחונית באזור. במקביל, על ישראל לפעול לשיפור מערכת יחסיה עם גורמים בעלי השפעה ישירה או עקיפה על החמאס כגון: מצרים, תורכיה, וסעודיה ואף אם במצב הגאו-פוליטי הנוכחי לא ניתן יהיה לקיים יחסי נורמליזציה בין ישראל ומדינות אלה, הרי שיש לחתור לכל הפחות להקים באמצעותם מנגנוני תיווך שיעצרו כל הידרדרות ביטחונית. על ישראל להימנע מלהיגרר אחר פרובוקציות של ארגונים פלסטיניים, שלוחיהם של איראן והג'יהאד הגלובאלי, שנועדו לעורר תגובות ישראליות רפלקסיביות. לבסוף, על ישראל להיערך צבאית, אזרחית, מדינית, ובינלאומית למצב שבו היא תמצא עצמה נגררת למהלך קרקעי נרחב ברצועה שעלול להוביל להידרדרות אזורית. היערכות כזו מחייבת שידוד מערכות צבאי, הכנת בסיס הלגיטימציה הבינלאומי ובסיס הקונצנזוס הפנימי, הכנת העורף הישראלי לנזקים ולאבדות, כמו גם הגדרת יעדים ברי השגה למבצע עצמו וקביעת מדיניות ליום שאחרי.

כל אלה יבחנו בשבוע הבא במשחק המלחמה שינעל את הכנס הבינלאומי ה-12 של המכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי הרצליה.